

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ในนักศึกษาพยาบาล*

ฉวีรัตน์ ชื่นชมกุล, พย.ม.^{1**} อภาฯ หวังสุขไพศาล, ปร.ด.²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะของตนเอง ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย แบบประเมินทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย แบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปีที่กำลังศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ร้อยละ 20.60 โดยปัจจัยด้านการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ระดับชั้นปี และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ ($\beta = .318, p < .01, \beta = -.216, p < .01, \beta = .188, p < .05$ ตามลำดับ) นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีค่าเฉลี่ยคะแนนของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงกว่าชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยให้เพิ่มมากขึ้น โดยการเสริมสร้างการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: การปฏิบัติการพยาบาล ความปลอดภัยของผู้ป่วย นักศึกษาพยาบาล

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้เขียนหลัก e-mail: Chawirat07@gmail.com

Factors Related To The Performance Of Clinical Practice For Patient Safety Among Nursing Students

Chawirat Chunchomgul, M.N.S.^{1*}, Apa Wangsukpisan, Ph.D.²

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study factors related to the performance of clinical practice for patient safety among nursing students. The sample consisted of 113 third- and fourth-year nursing students recruited by simple random sampling. The research instruments were a personal data record form, the perception of self-efficacy in nursing practice for patient safety evaluation, and the attitude towards patient safety and performance of clinical practice for patient safety evaluation. Data were analyzed by descriptive statistics, independent t-tests, two-way ANOVA, and multiple regression.

The results revealed that level of education, perception of self-efficacy in nursing practice for patient safety, and attitude towards patient safety could significantly explain 20.6% of the variation in clinical practice for patient safety ($p < .05$). Significant predictors of performance of clinical practice for patient safety were perception of self-efficacy in nursing practice for patient safety ($\beta = .318$, $p < .01$), level of education ($\beta = -.216$, $p < .01$), and attitude towards patient safety ($\beta = .188$, $p < .05$). Difference in learning achievement was significantly related to performance of clinical practice for patient safety ($p < .01$). The mean scores of performance of clinical practice for patient safety for third-year students was significantly higher than for fourth-year students ($p < .05$). These results suggest that the improvement of nursing students' performance of clinical practice for patient safety should place emphasis on strengthening nursing students' self-efficacy and attitude towards patient safety.

Keywords: performance of clinical practice, patient safety, nursing students

---

¹ Instructor, Faculty of Nursing, Burapha University

² Assistant professor, Faculty of Nursing, Burapha University

* Corresponding author e-mail: Chawirat07@gmail.com

ความสำคัญของปัญหา

ความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลต้องตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเพื่อที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากภัยหรืออันตรายที่ไม่ควรเกิดขึ้นจากการบริการทางสุขภาพ จากข้อมูลรายงานขององค์การอนามัยโลกระบุว่าร้อยละ 50 ของสาเหตุที่ไม่ปลอดภัยเป็นเหตุการณ์ที่สามารถป้องกันได้ ในแต่ละปีผู้ป่วยทั่วโลกที่เข้ารับบริการในสถานบริการทางด้านสุขภาพจะเกิดเหตุการณ์ความปลอดภัยหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ และทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ป่วย เฉลี่ยปีละ 16.8 ล้านคน (World Health Organization [WHO], 2010) ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้ป่วยเกิดความพิการ จำนวน 22.6 ล้านคน และร้อยละ 80 ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (WHO, 2014) เหตุการณ์ความปลอดภัยของผู้ป่วยขณะเข้ารับการรักษาที่มักเกิดขึ้นในสถานบริการสุขภาพ ได้แก่ การติดเชื้อจากการใส่สายสวนปัสสาวะ การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา การพลัดตกหกล้ม การติดเชื้อในกระแสเลือดที่สัมพันธ์กับการใส่สายสวนเข้าหลอดเลือด การเกิดโรคปอดอักเสบติดเชื้อในโรงพยาบาล การเกิดแผลกดทับ และการเกิดภาวะลิ่มเลือดในหลอดเลือดดำอุดตัน (Jha et al., 2013)

ความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นผลลัพธ์ของการบริการทางการพยาบาลที่แสดงถึงมาตรฐานและคุณภาพของการบริการ พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่ที่ให้การดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง การปฏิบัติการพยาบาลจึงเป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้ป่วย (Vaismoradi, Salsali, & Marck, 2011) สำหรับประเทศไทย สภากาพยาบาลกำหนดให้ความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นหนึ่งในมาตรฐานของพยาบาลและการผดุงครรภ์ เพื่อให้ผู้รับบริการทางด้านสุขภาพได้รับการบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัย ดังนั้นสถานบันการศึกษาทางการพยาบาลจำเป็นต้องเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพก่อนเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล เพื่อให้ปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาลอย่างปลอดภัย ลดความผิดพลาดทางการพยาบาลอันเป็นปัจจัยที่คุกคามต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย (Debourgh & Prion, 2012) และหล่อหลอมตนเองให้เกิดค่านิยมทาง

วิชาชีพในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยอย่างปลอดภัย (Vaismoradi, Salsali, & Marck, 2011) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลได้สอดแทรกความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยในการเรียนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาล

การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล เป็นการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลให้ผู้ป่วยปลอดภัยจากอันตรายที่เกิดจากการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เช่น การบริหารยา การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ การป้องกันการเกิดแผลกดทับ การป้องกันการเกิดพลัดตก เป็นต้น การที่นักศึกษาพยาบาลจะปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ดีเพียงใด อาจเป็นผลมาจากการรับรู้สมรรถนะตนเอง หากนักศึกษาคงไม่มีใครรับรู้ว่าตนเองสามารถปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ดีย่อมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่ดีตามไปด้วย ตามแนวคิดของ Bandura (1997) กล่าวว่าหากบุคคลใดมีความมั่นใจและประเมินความสามารถของตนเองว่าทำได้ดีก็จะทำให้การปฏิบัติของบุคคลนั้นดีด้วยการรับรู้สมรรถนะตนเองจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ ดังนั้นในการแสดงพฤติกรรมปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล เป็นสิ่งที่เกิดจากนักศึกษาได้ประเมินความสามารถของตนโดยนำประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติได้สำเร็จมาใช้ในการประเมินตนเองว่ามีความมั่นใจในตนเองต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย จึงตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้น ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล จึงอาจส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยด้วย ในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาทางการพยาบาล จะจัดให้ชั้นปีที่ 1 และ 2 มีการเรียนภาคทฤษฎีเพื่อให้นักศึกษามีองค์ความรู้ของศาสตร์ทางการพยาบาล และในชั้นปีที่ 3 และ 4 จะจัดให้นักศึกษาได้ขึ้นฝึกปฏิบัติทาง

การพยาบาลเพื่อให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีประยุกต์ นำสู่การปฏิบัติทางการพยาบาล เพิ่มพูนประสบการณ์ในการปฏิบัติให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องมีการวัดคุณภาพของการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพื่อบ่งชี้คุณลักษณะและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความรู้เพียงใด และการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปีจะมีการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ต่างกัน ส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่แตกต่างกัน (Usher et al., 2018) รวมถึงในนักศึกษาแต่ละคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่างกัน อาจทำให้นักศึกษามีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่ต่างกันได้

การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสามารถป้องกันได้ การที่นักศึกษาจะแสดงออกถึงการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอย่างไรมัน ส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อการปฏิบัติ การพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ซึ่งทัศนคติเป็นเป็นแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Almaramhy et al., 2011) ดังนั้นทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยด้วย เช่น หากนักศึกษามีความรู้สึกลัวการถูกลงโทษภายหลังจากการรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ อาจทำให้นักศึกษาตัดสินใจที่จะไม่รายงานความคลาดเคลื่อนได้ (García-Gómez et al., 2019) แต่หากนักศึกษามีทัศนคติต่อการรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยป้องกันความผิดพลาดมิให้เกิดขึ้นซ้ำอีก นักศึกษาย่อมที่จะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่กลัวการถูกลงโทษ การที่นักศึกษามีทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยที่ถูกต้องจะส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยด้วย (Sngounsiritham, 2011)

การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือไม่เพียงพอ การสื่อสารของทีม การเจ็บป่วยของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤตหรือซับซ้อน การกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติขององค์กรที่

ไม่ชัดเจน บุคลากรมีข้อจำกัดด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน มีความอ่อนล้าขณะปฏิบัติงาน เป็นต้น (Mitchell, Williamson, & Molesworth, 2016) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยและการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ในนักศึกษาพยาบาล พบว่าขณะฝึกปฏิบัติการพยาบาลมีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นได้แก่ ความผิดพลาดในการบริหารยา เกิดการพลัดตกหกล้มของผู้ป่วย และเกิดความผิดพลาดในการเจาะและเก็บเลือดเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ การติดตามเฝ้าระวังอาการของผู้ป่วย และการสอดใส่อุปกรณ์ทางการแพทย์ในร่างกายผู้ป่วย (Stevanin et al., 2015; Dickel, Villasecas & Fluxà, 2020; García-Gómez, 2020) เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในชั้นปีสุดท้ายของการเรียน (Stevanin et al., 2015) ความไม่ปลอดภัยส่วนใหญ่จะเป็นเหตุการณ์ความคลาดเคลื่อนจากการให้ยา โดยมีสาเหตุมาจากการไม่ปฏิบัติตามหลักการให้ยา 10 Rights และมีความบกพร่องในการตัดสินใจทางคลินิก (Dickel et al., 2020) นอกจากนี้ Usher et al. (2018) ได้ศึกษาการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในการป้องกันการเกิดแผลกดทับของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ระดับชั้นปีและประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดแผลกดทับ

นอกจากนี้ Raymond, Medves, และ Godfrey (2016) พบว่าเมื่อนักศึกษาที่มีส่วนในการทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จะมีความรู้สึกกลัวว่าจะถูกทำโทษและรู้สึกลำบากใจที่จะสอบถามเกี่ยวกับการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากบุคลากรทางด้านสุขภาพภายหลังที่เกิดเหตุการณ์ ส่วน Nabilou, Feizi และ Seyedin (2015) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ความรู้ และทัศนคติของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ นักศึกษามีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ทุกครั้ง และจากการประเมินตนเองของนักศึกษา ส่วนใหญ่ระบุว่าหากตนเองพบเหตุการณ์

ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยจะเก็บเรื่องราวนั้นไว้เป็นความลับ

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา แม้จะอยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์อย่างใกล้ชิด แต่ยังคงพบว่ามีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น ดังนั้นทีมนักวิจัยซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการเตรียมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย จึงสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล โดยการทบทวนวรรณกรรมและคัดสรรปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปี ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล การรับรู้สมรรถนะตนเอง และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย โดยมุ่งหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในการที่จะนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรในการที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลได้มีสมรรถนะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย

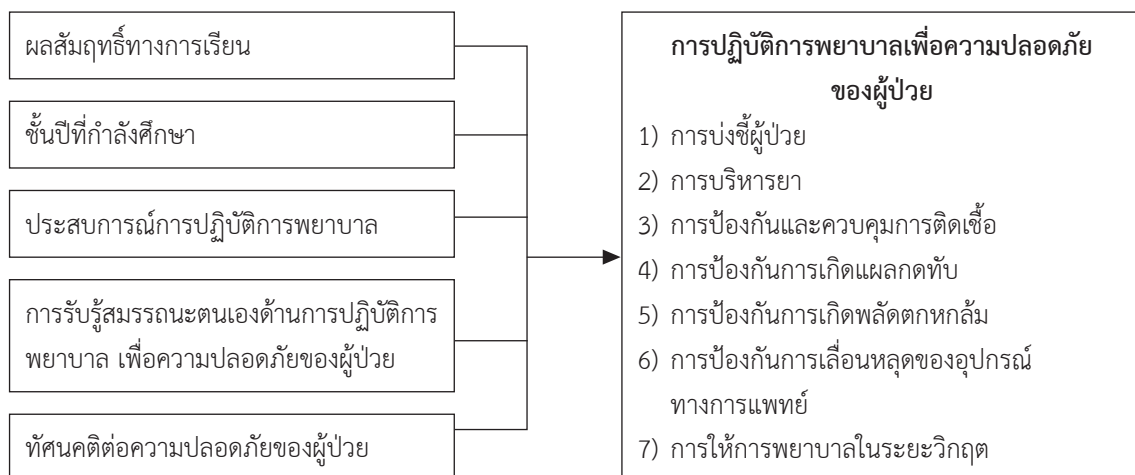
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปี ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล การรับรู้สมรรถนะตนเอง ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยนี้ได้ประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะตนเอง (Bandura, 1997) เป้าหมายความปลอดภัยของผู้ป่วยที่กำหนดโดยคณะกรรมการร่วมรับรองมาตรฐาน

สถานพยาบาล (The Joint Commission on the Accreditation of Healthcare Organization [JCAHO], 2017) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป้าหมายความปลอดภัยประกอบด้วย 1) ความถูกต้องในการระบุ บ่งชี้ผู้ป่วย 2) การปรับปรุงประสิทธิภาพในการสื่อสารของทีมสุขภาพ 3) ความปลอดภัยจากการใช้ยา 4) การใช้สัญญาณเตือนเกี่ยวกับความปลอดภัย 5) การป้องกันการติดเชื้อ 6) การระบุความเสี่ยงด้านความปลอดภัย 7) การป้องกันความผิดพลาดในการผ่าตัด ส่วนแนวคิดการรับรู้สมรรถนะตนเองจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการเลือกการกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีความพยายามที่จะกระทำในกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง ถ้าบุคคลตัดสินใจว่าตนเองมีความสามารถก็จะกระทำกิจกรรมนั้น แต่ถ้ามีความเชื่อว่าตนเองไม่มีความสามารถก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำกิจกรรมนั้น การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของบุคคลจะเกิดขึ้นได้โดยมีพื้นฐานมาจากการกระทำที่ประสบความสำเร็จ ประสบการณ์จากการเห็นการกระทำของผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และการกระตุ้นทางอารมณ์ ดังนั้นการที่นักศึกษาพยาบาลจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอย่างไรนั้น ตามแนวคิดของ Bandura ประสบการณ์เดิมของนักศึกษาจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นปีซึ่งมีรายวิชาที่ความแตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากสภาพจริง ทั้งการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการปฏิบัติของผู้อื่น เกิดเป็นประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา และนำมาสู่การรับรู้สมรรถนะแห่งตน จากการทบทวนงานวิจัยพบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับ ชั้นปี ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล การรับรู้สมรรถนะตนเอง และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2560 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2560 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และยินดีเข้าร่วมการวิจัย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเปิดตารางซีและมอร์แกน (Cohen, 1992) จำนวนตัวแปรที่เป็นปัจจัยอิสระ จำนวน 5 ตัวแปร มาใช้ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 91 คน เพื่อป้องกันความสูญหายของตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 (Polit & Beck, 2004) ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยจับฉลากรายชื่อนักศึกษาแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 56 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล คำถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย โดยเนื้อหาเป็นการสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาลว่าสามารถปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยตามที่กำหนดไว้ได้ จำนวน 46 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 (1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 46- 230 คะแนน คะแนนรวมมากหมายถึง นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยมาก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย โดยเนื้อหาเป็นการสอบถามความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลต่อการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ บทบาทในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย การรายงานการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ และวัฒนธรรมองค์กรด้านความปลอดภัย จำนวน 17 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 8 ข้อ และทางลบ 9 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 (1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 17-85 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยมาก

ส่วนที่ 4 แบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย โดยเนื้อหาเป็นการประเมิน

ตนเองของนักศึกษาพยาบาลต่อการทำกิจกรรมการพยาบาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ การบ่งชี้ผู้ป่วย การบริหารยา การป้องกันและควบคุม การติดเชื้อ การป้องกันการเกิดแผลกดทับ การป้องกันการเกิดพลัดตกหกล้ม การป้องกันการเลื่อนหลุดของอุปกรณ์ทางการแพทย์ การให้การพยาบาลในระยะวิกฤต และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 (1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 25-125 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง นักศึกษาพยาบาลปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยมาก

แบบสอบถามทุกส่วนได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาของเครื่องมือ ได้ค่าเท่ากับ .89 จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามากที่สุด จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบการประเมินการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้ค่าเท่ากับ .92 แบบประเมินทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้ค่าเท่ากับ .86 และแบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้ค่าเท่ากับ .96

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัยเลขที่ Sci 013/2561 อนุมัติผ่านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ 9/2561 (10 มกราคม 2561) ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ระยะเวลา ข้อมูลต่าง ๆ การเก็บรักษาความลับของข้อมูล ผลการศึกษาจะแสดงในภาพรวมเท่านั้น และรักษาสีทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจโดยไม่มีผลใดๆ ต่อการเรียนของนักศึกษา ในรายที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยต้องลงนามแสดงความยินยอมในเอกสารอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรตามผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยสมัครใจ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2561 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ อนุมัติให้ดำเนินการแล้วผู้วิจัยจะทำจดหมาย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในนักศึกษาพยาบาลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

2. เมื่อได้รับ การอนุมัติจาก คณบดี คณะพยาบาลศาสตร์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือ ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ ในการทำวิจัย และให้ข้อมูลตามเอกสารพิทักษ์สิทธิฯ ให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมนัดหมายวันรับแบบสอบถามคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติการแจกแจงความถี่และจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter multiple regression) ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ทดสอบสภาพที่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรทำนาย มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.307 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.65 จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Grove, Burns & Gray, 2013) ค่า Tolerance อยู่ในช่วง 0.588-0.901 และค่า VIF อยู่ในช่วง 1.005-1.121 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน (Vanichbuncha, 2012) และค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.873 แสดงว่าไม่เกิด autocorrelation หรือข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง (Srisatidnarukul, 2010)

3. ทำการเปรียบเทียบการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยระหว่างนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 วิเคราะห์ผลโดยใช้ Independent t-test

4. ศึกษาอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลที่มีผลต่อการปฏิบัติ

การพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษา
วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Two- way ANOVA

การปฏิบัติการพยาบาลเฉลี่ย 10 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาล
กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะตนเอง
ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย
เท่ากับ 183.89 คะแนน ($SD = 19.83$) ทักษะคิดต่อ
ความปลอดภัยของผู้ป่วยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.28
คะแนน ($SD = 9.97$) และการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัย
ของผู้ป่วยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 111.57 คะแนน
($SD = 9.65$) ดังตารางที่ 1

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักศึกษาพยาบาล กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 56 คน
และชั้นปีที่ 4 จำนวน 57 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน
105 คน คิดเป็นร้อยละ 92.90 อายุเฉลี่ย 21.29 ปี มีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 3.12 ($SD = 0.24$) มีประสบการณ์

ตารางที่ 1 ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อ
ความปลอดภัยของผู้ป่วย ทักษะคิดต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัย
ของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล (N = 113 คน)

ตัวแปร	คะแนนที่เป็นไปได้	คะแนนจริง	$\bar{x}$	SD
การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	46-230	136 - 222	183.89	19.83
ทักษะคิดต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	17 - 85	45 - 83	65.28	9.97
การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	25 - 125	70 - 124	111.57	9.65

2. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างปัจจัย
ทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของ
ผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาลกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อ
ความปลอดภัยของผู้ป่วย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ชั้นปีที่กำลังศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล
การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อ
ความปลอดภัยของผู้ป่วย และทักษะคิดต่อความปลอดภัย
ของผู้ป่วย สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติการพยาบาล

เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ร้อยละ 20.60 อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยปัจจัยด้านการรับรู้สมรรถนะ
ตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของ
ผู้ป่วย ระดับชั้นปี และทักษะคิดต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย
เป็นปัจจัยที่ทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัย
ของผู้ป่วยได้ ($\beta = .318, p < .01, \beta = -.216, p < .01, \beta = .188, p < .05$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย
ในนักศึกษาพยาบาล (N = 113 คน)

ปัจจัยทำนาย	b	SE	β	T	p-value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.244	.166	-.127	-1.465	.146
ชั้นปีที่กำลังศึกษา	.248	.085	-.216	-2.927	.004
ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล	.075	.074	.532	1.015	.312
การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการ พยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	.299	.085	.318	3.516	.001
ทักษะคิดต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	.164	.083	.188	1.990	.049

Constant = 3.082, R = 0.454^c, R² = 0.206, F = 3.958, p - value < .001

3. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลที่ต่างกัน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังตารางที่ 3 จึงต้องทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลที่ต่างกัน

ปัจจัย	SS	df	MS	F	p-value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.612	2	0.806	4.846	.010
ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล	0.047	1	0.047	0.281	.597
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล	0.802	2	0.401	0.27	.095
ความคลาดเคลื่อน	17.793	107	0.230		
รวม	20.038	113			

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบ สรุปได้ว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.47-2.88 (ผลการเรียนระดับอ่อน) มีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.89-3.30 (ผลการเรียนระดับปานกลาง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .01$)

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่ม	Mean Difference	Std.error	p - value	95% Confidence Interval	
					Group	Lower Bound
2.47-2.88	2.89-3.30	0.476	0.170	.006	0.140	0.813
	3.31-3.72	0.063	0.261	.810	-0.452	0.580
2.89-3.30	2.47-2.88	-0.476	0.170	.006	-0.813	-0.140
	3.31-3.72	-0.414	0.229	.073	-0.867	0.040
3.31-3.72	2.47-2.88	-0.063	0.261	.810	-0.580	0.454
	2.89-3.30	0.414	0.229	.073	-0.040	0.867

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: GPA = 2.47-2.88 หมายถึง เรียนอ่อน; GPA = 2.89-3.30 หมายถึง เรียนปานกลาง; GPA = 3.31-3.72 หมายถึง เรียนดี

4. ผลการวิเคราะห์สถิติที่แบบอิสระของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย จากประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงกว่าชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สถิติที่แบบอิสระของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล
ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4

กลุ่ม	mean	S.D.	Mean difference	T	df	p	95%CI	
							LL	UL
ชั้นปีที่ 3	4.483	0.386	0.212	3.164	182.22	.002*	0.080	0.345
ชั้นปีที่ 4	4.270	0.564						

อภิปรายผล

ปัจจัยทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล ในการวิจัยนี้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปีที่กำลังศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ร้อยละ 20.60 โดยปัจจัยด้านการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ระดับชั้นปี และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นปัจจัยที่ทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ อธิบายผลการวิจัยวิจัยปัจจัย ดังนี้

การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นปัจจัยที่ทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .318 ($\beta = .318, p < .01$) อธิบายได้ว่า การรับรู้สมรรถนะตนเองตามทฤษฎีของ Bandura กล่าวไว้ว่า หากบุคคลใดมีความมั่นใจและประเมินความสามารถของตนเองว่าทำได้ก็จะทำให้การปฏิบัติของบุคคลนั้นดีด้วย การรับรู้สมรรถนะตนเองของบุคคลจะเกิดขึ้นได้โดยมีพื้นฐานมาจากการกระทำของตนเองที่เคยประสบความสำเร็จ ประสบการณ์จากการได้เห็นกระทำของผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และการกระตุ้นทางอารมณ์ (Bandura, 1997) ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยนั้น นักศึกษาพยาบาลจะต้องเชื่อมโยงความรู้จากเรียนภาคทฤษฎีสู่การฝึกปฏิบัติ และนำประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลที่เคยฝึกปฏิบัติจนเกิดความมั่นใจว่าทำได้สำเร็จ หรือประสบการณ์จากการได้เห็น

การปฏิบัติของอาจารย์นิเทศหรือพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดการประเมินตนเองว่าสามารถปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ดีเพียงใด และส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเมื่อต้องให้การพยาบาล ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในระดับสูง จึงทำให้เกิดการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยในระดับสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Zengin et al. (2014) ที่พบว่า การรับรู้สมรรถนะตนเองเป็นปัจจัยทำนายสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้สมรรถนะตนเองที่สูงจะมีความสามารถในการปฏิบัติทางคลินิก (Lewallen & DeBrew, 2012) หากนักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะตนเองในระดับต่ำจะไม่สามารถปฏิบัติการพยาบาลที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยได้ อาจมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการพยาบาลที่ตนเองไม่มั่นใจ ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย (Masoudi Alavi, 2014)

ระดับชั้นปี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .318 ($\beta = -.216, p < .01$) อธิบายได้ว่า การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นการนำความองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ และนำประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติในรายวิชาที่เคยฝึกปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลจะให้มีการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น ทำให้นักศึกษาได้สั่งสมความรู้ ประสบการณ์ทั้งการประเมินอาการของผู้ป่วยและการปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้นเมื่อนักศึกษาที่อยู่ระดับชั้น

ปีที่สูงขึ้นจึงมีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่มากขึ้น ซึ่งระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สมรรถนะตนเอง ที่จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึก ตัดสินใจพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ และช่วยให้คุณจะสามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาสู่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Bandura, 1997) สอดคล้องกับการศึกษาของ Usher et al. (2018) ที่พบว่านักศึกษาในระดับชั้นปีที่สูงขึ้นและประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดแผลกดทับ

ทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .188 ($\beta = .188, p < .05$) อาจอธิบายว่า การปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้ป่วยนั้น ผู้ให้การพยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกัน หลีกเลี่ยง หรือลดสิ่งที่จะทำให้ผู้ป่วยเกิดความไม่ปลอดภัย ซึ่งทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสิ่งที่มีผลมาจากความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษาพยาบาลต่อบทบาทของตนเองในการเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัย การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ การรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ และวัฒนธรรมองค์กรด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย การที่ผู้ให้การพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยย่อมทำให้เกิดการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยตามไปด้วย (Ozer et al., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kong et al. (2019) ที่พบว่า ทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ และระดับชั้นปี พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.47-2.88 (ระดับอ่อน) มีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.89-3.30 (ระดับปานกลาง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายว่าการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยนั้นมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลได้ เช่น

ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผ่านมาทั้งจากที่เคยได้ฝึกปฏิบัติ และการได้เห็นแบบอย่างจากการปฏิบัติการพยาบาลของอาจารย์ในเทศ ซึ่งอาจทำให้นักศึกษานำปัจจัยเหล่านี้มาประยุกต์สู่การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเมื่อต้องให้การพยาบาล ดังนั้นนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับอ่อน จึงอาจมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยจากการประเมินตนเองสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางได้

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนของการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยจากการประเมินตนเองสูงกว่าชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 อธิบายว่าในการเตรียมพร้อมแก่นักศึกษาพยาบาลก่อนเข้าสู่วิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาจึงกำหนดให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาที่มีความซับซ้อน มากกว่าชั้นปีที่ 3 และมอบหมายให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาลที่มีบทบาทและความรับผิดชอบที่ใกล้เคียงกับพยาบาลวิชาชีพ ทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะปัญหา ตัดสินใจเฉพาะหน้า และลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น มีผลให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนว่าการปฏิบัติการพยาบาลด้านใดที่ตนเองยังคงบกพร่อง จึงอาจมีผลให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยจากการประเมินตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ลดลงเมื่อเทียบกับชั้นปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Stevanin et al. (2014) และการศึกษาของ Usher et al. (2017) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลในชั้นปีระดับต้น มีการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงกว่าระดับชั้นปีสุดท้าย (Stevanin et al., 2014; Usher et al., 2017) จากการศึกษาชั้นปีที่สูงขึ้นมีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ซับซ้อนและหลากหลายทำให้นักศึกษาพยาบาลรับรู้และประเมินตนเองว่าสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในด้านใดที่ยังไม่มีความมั่นใจ และต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะของตนเอง แม้ผลการวิจัยในเรื่องนี้จะแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำนาย

การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย แต่จากข้อมูลการศึกษาของ Stevanin et al. (2015) และ Dickel et al. (2020) พบว่าการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นในชั้นปีสุดท้ายของการเรียนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในจัดการการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาในชั้นปีที่ 4 จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเนื่องจากเป็นช่วงก่อนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วิชาชีพ สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องเตรียมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ระดับชั้นปี และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับชั้นปีที่ต่างกันเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษามีการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่แตกต่างกันอีกด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยแก่นักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น การเสริมสร้างการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลในทางบวก ทั้งในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อเสนอแนะ การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการศึกษาพยาบาล การวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนทางการพยาบาล โดยการเสริมสร้างการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยแก่นักศึกษาพยาบาล และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ทั้งในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. ด้านการวิจัย นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล โดยให้ความสำคัญกับการรับรู้สมรรถนะของตนเองด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ระดับชั้นปีของผู้เรียน และทัศนคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยในการทำวิจัยครั้งนี้

References

- Almaramhy, H., Al-Shobaili, H., El-Hadary, K., & Dandash, K. (2011). Knowledge and attitude towards patient safety among a group of undergraduate medical students in saudiarabia. *International Journal of Health Sciences, Qassim University*, 5(1), 59-67.
- Bandura A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
- Cohen, J. A. (1992). Power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.
- Debourgh, G. A., & Priton, S. K. (2012), Patient safety manifesto: a professional imperative for prelicensure nursing education. *Journal of Professional Nursing*, 28(2), 110-118. Doi: 10.1016/j.profnurs.2011.05.001.
- Dickel, E. A., Villasecas, V. X., & Fluxá, P. J. (2020). Characterization of adverse events occurring during nursing clinical rotations: A descriptive study. *Nurse Education Today*, 84(2020), 104224. Doi: 10.1016/j.nedt.2019.104224.
- García-Gámez, M., Morales-Asencio, J., M., García-Mayor, S., Kaknani-Uttumchandani, S., Marti-Garcia, C., Lopez-Leiva, I., ... Iglesias-Parra, S. R. (2019). A scoping review of safety management during clinical placements of undergraduate nursing students. *Nurs Outlook*, 67, 765-775. Doi: 10.1016/j.outlook.2019.06.003.

- García-Gámez, M., Morales-Asencio, J., M., García-Mayor, S., Kaknani-Uttumchandani, S., Martí-García, C., Lopez-Leiva, I., ... Iglesias-Parra, S. R. (2020). Adverse events encountered during clinical placements by undergraduate nursing students in Spain, *Nurse Education Today*, *91*, 104480. Doi: 10.1016/j.nedt.2020.104480.
- Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R. (2013). *The practice of nursing research: appraisal, synthesis, and generation of evidence*. St. Louis, Mo. Elsevier.
- Jha, A. K., Larizgoitia, I., Audera-Lopez, C., Prasopa-Plaizier, N., Waters, H., & Bates, D. W. (2013). The global burden of unsafe medical care: Analytic modelling of observational studies. *BMJ Quality and Safety*, *22*(10), 809-815. doi: 10.1136/bmjqs-2012-001748.
- Kong, L., Zhu, W., He, S., Chen, S., Yang, L., & Peng, X. (2019). Attitudes towards patient safety culture among postgraduate nursing students in China: A cross-sectional study. *Nurse Education in Practice*, *38*, 1-6. Doi: 10.1016/j.nepr.2019.05.014.
- Lewallen, L. P. & DeBrew, J. K. (2012). Successful and unsuccessful clinical nursing students. *Journal of nursing education*, *51*(7), 389-395. Doi: 10.3928/01484834-20120427-01.
- Masoudi Alavi, N. (2014). Self-efficacy in nursing students. *Nursing and Midwifery Studies*, *3*(4), e25881. Doi:10.17795/nmsjournal25881.
- Mitchell, R. J., Williamson, A., & Molesworth, B. (2016). Application of a human factor classification framework for patient safety to identify precursor and contributing factors to adverse clinical in hospital. *Applied ergonomics*, *52*, 185-195. Doi: 10.1016/j.apergo.2015.07.018.
- Nabilou, B., Feizi, A., & Seyedin, H. (2015). Patient safety in medical education: students' perceptions, knowledge and attitudes. *Plos one*. 1-8. Doi: 10.1371/journal.pone.0135610.
- Ozer, S., Sarsilmaz Kankaya, H., Aktas Toptas, H., & Aykar, F. S. (2019). Attitudes toward patient safety and tendencies to medical error among turkish cardiology and cardiovascular surgery nurses. *Journal of patient safety*, *15*(1), 1-6. Doi: 10.1097/PTS.0000000000000202.
- Polit, D. F. & Beck, C. T. (2004). *Nursing research: Principle and method* (7th Ed). Philadelphia: Lippincott Williams & Wikins.
- Raymond, J., Medves, J., & Godfrey, C. (2016). Perspectives on patient safety among practical nursing students. *Canadian Journal of Nursing Research*, *48*(2), 41-47. Doi: 10.1177/0844562116664260.
- Sngounsiritham, U. (2011). Management for Creating Safety Culture in Nursing Service. *Nursing Journal*, *38*(3), 168-177 [In Thai]
- Srisatidnarakul, B. (2010). *The methodology in nursing research*. (5th ed.). Bangkok: U & I Inter Media Co.,Ltd. [In Thai]

- Stevanin, S., Bressan, V., Bulfone, G., Zanini, A., Dante, A., & Palese, A., (2015). Knowledge and competence with patient safety as perceived by nursing students: the findings of a cross-sectional study. *Nurse education today*, 35(8), 926-934. Doi: 10.1016/j.nedt.2015.04.002.
- The Joint Commission on the Accreditation of Healthcare Organization Hospital. (2017). 2017 National Patient Safety Goals. Retrieved from https://www.jointcommission.org/hap_2017_npsgs/
- Usher, K., Woods, C., Brown, J., Power, T., Lea, J., Hutchison, M., ...Jackson, D. (2018). Australian nursing students' knowledge and attitudes towards pressure injury prevention: A cross-sectional study. *International Journal of Nursing Studies*, 81, 14-20. Doi: 10.1016/j.ijnurstu.2018.01.015.
- Vaismoradi, M., Salsali, M., & Marck, P. (2011). Patient safety: nursing students' perspectives and the role of nursing education to provide safe care. *International nursing review*, 58(4), 434-442. Doi: 10.1111/j.1466-7657.2011.00882.x.
- Vanichbuncha, K. (2012). *Data analysis by SPSS for Window* (20th ed.). Bangkok: Thammasan. [In Thai]
- World Health Organization. (2014). *10 facts on patient safety*. Retrieved from http://www.who.int/features/factfiles/patient_safety/en/.
- World Health Organization. (2010). *A Brief Synopsis on Patient Safety*. Retrieved from http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0015/111507/E93833.pdf.
- Zengin, N., Pinar, R., Akinci, A. C., & Yildiz, H. (2014). Psychometric properties of the self-efficacy for clinical evaluation scale in Turkish nursing students. *Journal of clinical nursing*, 23(7-8), 976-84. Doi: 10.1111/jocn.12257.